

SOCIETAT ▶ MANRESA

LA MANRESA DE LES BASES (11): LA SOCIETAT MANRESANA (i 3)

125
ANYS

La dura existència dels pagesos i els obrers

► En una societat dominada pels fabricants, les famílies pageses i obreres, que solien ser força extenses, gairebé no tenien pes polític ni social. Ambdues van patir especialment l'arribada de la fil·loxera i els efectes de la crisi colonial, respectivament

Francesc Comas

MANRESA

En la jerarquia social de les famílies de l'època de les Bases de Manresa, ocupaven un nivell inferior les famílies pageses i obreres, que no tenien quasi pes polític ni social en una societat dominada pels fabricants.

La família pagesa solia ser una família extensa. El pare cuidava les terres de secà, vinya, olivera i una mica de cereal, i les parcel·les de regadiu de les partides regades per la Sèquia. Si tenien moltes terres, els fills i les filles ajudaven a les feines del camp, mentre que, si tenien poca terra, els fills s'havien d'espavilar.

Els nois aprenien un ofici i les noies entraven a treballar de filadores i, després, teixidores o altres feines a les fàbriques que hi havia al torrent de Sant Ignasi o a la vora del riu Cardener. Hi havia vegades que la dona també treballava a la fàbrica perquè, d'aquesta manera, augmentaven els nivells d'ingressos de la unitat familiar, a la vegada que diversificaven la seva procedència.

L'arribada de la fil·loxera el mateix any de les Bases (1892) a la comarca del Bages va provocar la ruïna de molts petits rabassaires, que es van veure abocats a la proletarització industrial.

En pitjor situació vivien els jornalers, que havien de treballar quan hi havia feina, a la sega i la verema, i fer feines parcials els altres mesos de l'any.

La major part de la pagesia es concentrava al barri de les Escodines, on encara avui és visible la tipologia de casa pagesa amb una entrada amb arc per als carros (ara reconvertida en garatge), un primer pis d'habitatge i un segon amb l'assegador de gra.

En menys proporció, també tenen un passat agrícola alguns carrers del barri de Valldaura, del sector Puigterrà, del Poble Nou i de la carretera de Santpedor.

Mà d'obra barata i dòcil

La família obrera solia ser, també, una família extensa de quatre o més fills que convivien amb diferents graus de parentiu (avis, pares, fills, cunyats) sota un mateix sostre. El pare podia treballar com a jornalero en tallers mecànics o artesanals mentre la dona, la filla i els nens treballaven en llargues jornades a les fàbriques tèxtils. Malgrat que el 1900 es va aprovar la llei sobre el treball de les dones i els nens que prohibia el treball infantil, a la nit, la majoria de fàbriques de la ciutat van continuar aprofitant aquesta mà d'obra barata i dòcil.

També hi havia moltes noies de pobles propers i llunyans que arribaven a Manresa per treballar a les fàbriques i que residien en residències religioses.

La vida d'aquests treballadors era molt dura perquè cobraven sous molt baixos per fer llargues jornades de treball i només podien treballar en època de feina. Per això, quan hi havia una crisi, era el primer grup que en rebia l'impacte i es veien obligats a viure de l'olla dels pobres que donaven

El torrent de Sant Ignasi, un dels més degradats i amb una forta pressió urbana, en una de les imatges més antigues de Manresa

els convents de la ciutat o a emigrar a indrets on hi havia feina.

Infants abandonats

La crisi colonial del 1898 va provocar el tancament de més de trenta fàbriques a Manresa i una crisi sense precedents que es va traduir en un augment dels infants abandonats a les portes de l'Hospital de Sant Andreu o als

torns de Santa Clara i les caputxines (el 2 % dels naixements), i l'emigració d'unes cinc mil persones de Manresa cap a la zona del Vallès, on hi havia una indústria llanera que es va veure menys afectada per la crisi. L'emigració d'aquest volum de població va fer que el nombre d'habitants de Manresa es reduís el 20 %.

Pertant, Manresa era una ciutat

«L'arribada de la fil·loxera el mateix any de les Bases (1892) va provocar la ruïna de molts petits rabassaires»

«Hi havia moltes noies de pobles propers i llunyans que arribaven a Manresa per treballar a les fàbriques»

«Als eixos de creixement de les carreteres de Cardona i Vic i el carrer del Bruc es va produir una estratificació social»

on hi havia una població fluctuant –lligada al proletariat industrial i que creixia o disminuïa en funció de la situació econòmica. En època de bonança arribaven a l'estació del Nord immigrants procedents de Catalunya i de les regions properes i en època de crisi disminuïa aquesta població.

Les zones més degradades

Una bona part dels habitatges dels obrers eren a les zones més degradades de la ciutat, com el torrent de Sant Ignasi, Sant Marc i les zones periurbanes de Valldaura, Pujolet, barriada de Saldes i Tossal del Coro.

Als eixos de creixement de les carreteres de Cardona i de Vic i el carrer del Bruc es va produir una estratificació social. Al primer tram hi havia els habitatges de la burgesia comercial i professionals liberals; al segon tram, la petita burgesia; i més lluny, un conjunt de casetes per a artesans i obrers amb parets entre mitgeres de planta baixa i primer pis.

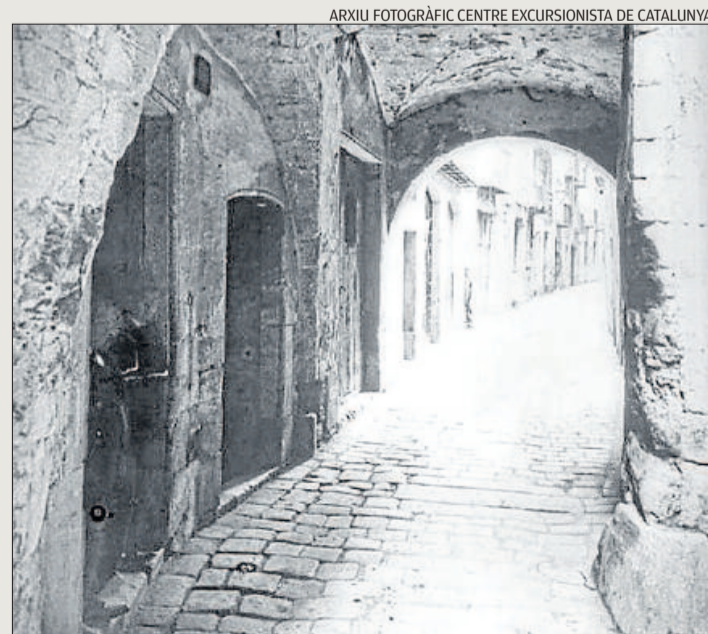
L'APUNT

Rodamons, pispes, prostitutes...

► Manresa com a ciutat industrial presentava una estratificació social molt diversa. A més dels grups que hem esmentat en aquests tres últims articles, hi havia grups marginals que quedaven exclosos de la dinàmica social. Rodamons, captaires, pispes i gent sense feina, formaven un grup marginal que anava a les portes de les esglésies i a les institucions benèfiques a demanar caritat. En una topografia mèdica de la primèria del XX, el metge Pere Pallàs diu que «la mendicitat està en gran número, no por dedicarse a eso con un fin lucrativo ya que el manresano prefiere que le den lo que gana con el trabajo a una cantidad que calme de momento

sus necesidades (...) y son de la parte de Urgel y la Segarra los que se dedican a la mendicidad». La prostitució era freqüent en alguns carrers de Manresa. Al sector de Quatre Cantons (Barreres, Frare, Valldaura, Tahones...) hi havia una prostitució que era conseqüència de la greu problemàtica social que es vivia en una ciutat amb grans diferències socials. Eren freqüents els conflictes entre els veïns, policia i col·lectius marginals de la societat. Uns Acords Municipals dels anys noranta demanaven que la Subdelegació de Medicina del «partido judicial de Manresa haga un reglamento de las casas de manceberia, por razon de lo altamente

deplorable que es el abandono en que se encuentra la higiene en esta ciudad, y sobretudo lamentables los estragos que el venereo y la sífilis hacen en la juventud manresana, viendose tan terribles dolencias hasta en niños que no han llegado a la pubertad». Però també es donava una prostitució encoberta de més categoria en altres indrets de la ciutat com al carrer Guimerà, on hi havia la casa coneguda amb el nom de La Punyalada, o al Joc de la Pilota cantonada amb Dama, on hi havia Ca la Lola, o Ca la Cisca al carrer Cantarell. Són alguns exemples que mostren la diferenciació social que hi havia en una ciutat en constant creixement.

Imatge del carrer dels Llops a la primera dècada del segle XX